

MISIUNEA LIMITATĂ BIDDO DE OBSERVARE A ALEGERILOR Republica Moldova, Alegerile prezidențiale, 1 noiembrie 2020

DECLARAȚIA PRIVIND CONSTATĂRILE ȘI CONCLUZIILE PRELIMINARE

CONCLUZII PRELIMINARE

Primul tur al alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie a fost organizat profesional, în pofida provocărilor impuse de pandemia COVID-19 și de lacunele legislative care au subminat eficacitatea supravegherii finanțării campaniei electorale și soluționarea litigiilor electorale. Într-o campanie competitivă, alegătorii au avut alternative politice distincte din care să aleagă, cu toate că au persistat acuzații de cumpărare a voturilor pe tot parcursul procesului. În timp ce polarizarea și controlul mass-media rămân a fi o îngrijorare, candidații electorali au avut o mediatizare, în mare parte, într-o manieră echilibrată, ceea ce a ajutat alegătorii să facă o alegere în cunoștință de cauză. În ziua alegerilor, acuzații referitor la transportarea organizată a alegătorilor au cauzat blocarea drumurilor și tensiuni care au influențat libertatea de circulație a alegătorilor și accesul la secțiile de votare. În numărul limitat de secții de votare observate, procedurile au fost, în general, respectate, însă spațiile de vot inadecvate, deseori, au dus la supraaglomerare.

Cadrul legal, în general, oferă o bază adecvată pentru desfășurarea alegerilor democratice, dacă este implementat în mod consecvent. Cu toate acestea, mai multe aspecte ale legislației conțin lacune și ambiguități, în special în ceea ce privește înregistrarea candidaților, finanțarea campaniilor și litigiile electorale. Au fost efectuate numeroase modificări de la ultimele alegeri prezidențiale, dintre care unele se refereau la recomandările anterioare ale BIDDO și Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția), dar modificările frecvente ale legislației au contribuit la lipsa securității juridice. Comisia Electorală Centrală (CEC) a introdus târziu reguli în procesul electoral, care au abordat unele lacune legale, dar au ridicat întrebări cu privire la depășirea autorității sale de reglementare.

Per ansamblu, administrația electorală a gestionat aspectele tehnice ale alegerilor în mod eficient, transparent și în termenele legale. CEC a lucrat într-o manieră colegială, totuși au existat acuzații de parțialitate cu privire la deciziile sale referitoare la înregistrarea candidaților, înființarea secțiilor de votare în străinătate și pentru alegătorii domiciliați în localitățile de pe malul stâng al Nistrului (Transnistria) și finanțarea campaniei. Cooperarea eficientă între CEC și autoritățile de sănătate publică a fost stabilită în efortul de a face față provocărilor COVID-19. Votarea a fost organizată în 139 de secții de votare în 36 de țări pentru alegătorii din străinătate, precum și în 42 de secții de votare desemnate special pentru alegătorii din Transnistria. Femeile au avut o reprezentare bună în administrația electorală, cu excepția CEC, care include doar bărbați. Informații pentru alegători în mass-media audiovizuale și online au inclus măsuri de sănătate publică și au abordat și participarea persoanelor cu dizabilități.

Înregistrarea alegătorilor este pasivă, iar Registrul de stat al alegătorilor, întreținut de CEC, se bazează pe registrul populației. Părțile interesate și-au exprimat încrederea în lista alegătorilor, deși au exprimat unele îngrijorări cu privire la actualizarea listei la timp, inclusiv cu privire la cetățenii decedați. Listele electorale au fost disponibile pentru examinare publică online, dar nu întotdeauna în incinta secțiilor de votare. Lista electorală finală a inclus 2,798,306 de alegători.

Candidații la funcția de Președinte au fost desemnați de partide politice și blocuri electorale sau au candidat independent. Grupurile de inițiativă înregistrate pentru candidații potențiali trebuiau să colecteze minimum 15,000 de semnături de susținere de la alegători în majoritatea raioanelor

administrative. Contrar recomandărilor anterioare ale BIDDO și bunelor practici internaționale, alegătorii au putut semna doar în sprijinul unui singur candidat. Au fost exprimate unele îngrijorări cu privire la aplicarea inconsecventă a regulilor de verificare a semnăturilor de către CEC. Într-un proces inclusiv, CEC a înregistrat opt candidați din nouă nominalizări depuse, inclusiv două femei.

Campania a fost competitivă și libertățile fundamentale de exprimare și de întrunire au fost în general respectate. Șansele egale ale concurenților de a face campanie electorală au fost sfidate de interpretarea de către CEC a legii care a restricționat posibilitatea partidelor de a contribui financiar pentru candidații lor. Majoritatea candidaților au organizat întâlniri, ședințe cu alegătorii, au făcut campanie electorală din ușă în ușă folosind pliante și postere, precum și prin intermediul mass-media și rețelelor de socializare. MLOA BIDDO (Misiunea Limitată BIDDO de Observare a Alegerilor) a remarcat că măsurile preventive de sănătate publică nu au fost întotdeauna respectate în timpul activităților campaniei. În timp ce legislația interzice instituțiilor religioase să participe la campania electorală, Președintele în exercițiu a fost susținut de Biserica ortodoxă și a folosit evenimente religioase pentru campanie. Mesajele campaniei s-au concentrat în principal pe probleme socio-economice, emigrație, corupție și orientare geopolitică. Acuzațiile cu privire la influența străină au apărut în mod proeminent în campania electorală, umbrind uneori ideile programatice.

Campaniile au fost finanțate de persoane fizice, persoane juridice și surse publice. Interpretarea CEC a regulilor de finanțare a campaniei electorale în timpul campaniei a creat incertitudine în rândul concurenților electorali cu privire la eligibilitatea surselor de finanțare. Toți candidații au respectat cerințele de depunere a rapoartelor săptămânale la CEC care au fost publicate, contribuind la transparență. Cu toate acestea, lipsa unor proceduri adecvate de reglementare și audit pentru supravegherea financiară a diminuat eficacitatea CEC.

Televiziunea rămâne sursa principală de informare politică, dar rolul mediei online și al rețelelor de socializare ca platforme pentru discurs politic este în creștere. Majoritatea mass-media sunt în proprietate afiliată politic. Mai mult decât atât, piața de publicitate este puternic controlată de forțe politice, ceea ce limitează independența și imparțialitatea presei. Acest lucru, împreună cu accesul limitat la informație al autorităților, are un impact negativ asupra calității jurnalismului. Legea prevede condiții echitabile și în timpul campaniei electorale candidaților li s-a oferit timp de antenă gratuit și posibilitatea să participe la numeroase dezbateri la canalele naționale. Diversele programe politice și electorale, interviuri și dezbateri televizate au contribuit la capacitatea alegătorilor de a face o alegere în cunoștință de cauză. Președintele în exercițiu nu a participat la nici o dezbatere. Conform monitorizării mass-media realizată de MLOA BIDDO, care a început cu o lună înainte de ziua alegerilor, majoritatea programelor de știri ale mass-media monitorizate au prezentat diverse informații despre candidați într-un mod echilibrat.

Alegătorii și candidații pot contesta acțiuni, inacțiuni și decizii ale organelor electorale, ale altor candidați și ale mass-media. Legea prevede căi de atac și termene scurte pentru soluționare înainte de ziua alegerilor. Doar câteva reclamații au fost depuse la CEC, în timp ce o serie de acțiuni CEC au fost atacate în instanțe. Instanțele au respectat termenele legale, însă hotărârile lor cu privire la admisibilitatea contestațiilor au interpretat uneori legea în sens restrâns, împiedicând examinarea în fond a acțiunilor contestate și diminuând din eficacitatea soluționării litigiilor.

Legea permite accesul observatorilor la întregul proces electoral atât în țară, cât și în străinătate. CEC a facilitat oportunități de intrare și observare nerestricționată pentru observatorii internaționali, în pofida restricțiilor legate de pandemia COVID-19. Acreditarea incluzivă a observatorilor a contribuit la transparența procesului electoral.

MLOA BIDDO nu a observat procedurile din ziua alegerilor într-o manieră sistematică sau cuprinzătoare, însă membrii misiunii au vizitat un număr limitat de secții de votare pe teritoriul țării. În majoritatea secțiilor de votare vizitate, votarea și numărarea voturilor a fost, în general, bine organizată. Respectarea măsurilor de sănătate publică a variat. În unele cazuri, secretul votului a fost compromis din cauza amenajării secțiilor de votare și spațiilor inadecvate. Acuzațiile pe scară largă cu referire la cumpărarea voturilor și transportarea organizată a alegătorilor amplificate de către susținători și de unii candidați au dus la blocarea drumurilor și la tensiuni care au influențat libertatea de circulație a alegătorilor și accesul la secțiile de votare în unele regiuni. Rezultatele preliminare pe raioane au fost publicate pe pagina web a CEC-ului imediat după încheierea numărării voturilor în secțiile de votare, sporind transparența.

CONSTATĂRI PRELIMINARE

Cadrul contextual

La 21 mai, Parlamentul a stabilit alegerile prezidențiale pentru 1 noiembrie. Conform Constituției, Președintele este șef al statului, numește Guvernul și deține anumite atribuții în relațiile externe și în securitatea națională. Puterea executivă este exercitată de Guvern condus de Prim-ministru. O hotărâre a Curții Constituționale din 2016 a reintrodus alegerile prezidențiale directe, inversând prevederile constituționale privind alegerile prezidențiale indirecte în vigoare din 2000.

Președintele în exercițiu, Igor Dodon, desemnat de Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM), a fost ales în 2016. În urma alegerilor parlamentare din 2019, trei partide politice și un bloc - PSRM, blocul ACUM, Partidul Democrat din Moldova (PDM) și Partidul Șor - au intrat în Parlamentul compus din 101 de membri. Negocierile pentru formarea unei coaliții de guvernare au eșuat timp de câteva luni, în timp ce Guvernul a continuat să fie condus de Pavel Filip de la PDM. În iunie s-a format un Guvern constituit din coaliția ACUM-PSRM, dar a fost demis printr-o moțiune de neîncredere inițiată de PSRM în noiembrie 2019 și a fost înlocuit de o coaliție PSRM-PDM. Din cauza afilierilor schimbate ale parlamentarilor după alegerea lor, coaliția de guvernare deține acum 50 de mandate, neajungându-i un mandat până la majoritate.

Alegerile au avut loc în contextul pandemiei COVID-19 care a afectat mediul economic, politic și electoral.

Sistemul electoral și cadrul normativ

Președintele este ales pentru un mandat de patru ani printr-o singură circumscripție națională. Pentru ca alegerile să fie valabile, este necesară participarea a cel puțin unei treimi din alegătorii înregistrați.¹ Candidatul care obține cel puțin jumătate din voturile exprimate este considerat ales. Dacă niciun candidat nu obține numărul necesar de voturi, a doua rundă are loc la două săptămâni mai târziu între doi candidați cu cele mai multe voturi. În al doilea tur, candidatul care obține cel mai mare număr de voturi este considerat ales, indiferent de prezența la vot.

¹ În cazul unei participări insuficiente, alegerile repetate trebuie organizate în termen de două săptămâni de la declararea invalidării de către Comisia Electorală Centrală (CEC) cu aceiași candidați, liste electorale și organe electorale.

Alegerile prezidențiale sunt reglementate, în primul rând, de Constituția din 1994, de Codul electoral din 1997, alte legi relevante și deciziile Comisiei Electorale Centrale (CEC).² Cadrul legal electoral a suferit numeroase modificări de la ultimele alegeri prezidențiale. Modificările aduse Codului electoral în 2019 au reintrodus o perioadă de tăcere a campaniei electorale cu o zi înainte de scrutin și în ziua alegerilor, au permis donații private de la cetățenii moldoveni care locuiesc în străinătate, au redus limitele donațiilor de la persoane fizice și persoane juridice și au stabilit un plafon pentru fondul de campanie al concurentului electoral. În iulie 2020, Codul electoral a fost modificat pentru a conferi CEC-ului mai multe responsabilități în organizarea votării în străinătate. Alte amendamente inițiate înainte de aceste alegeri sunt în curs de examinare în Parlament.³ Unele dintre aceste amendamente, inclusiv cele din Parlament, au abordat recomandările anterioare ale BIDD0, însă modificările frecvente au contribuit la lipsa certitudinii juridice. CEC a introdus târziu câteva reguli în acest proces electoral, ceea ce a abordat lacunele juridice, dar a ridicat întrebări cu privire la depășirea autorității sale de reglementare.⁴

Cadrul legal, în general, oferă o bază adecvată pentru desfășurarea democratică a alegerilor, dacă este pus în aplicare în mod consecvent. Cu toate acestea, mai multe aspecte ale legislației conțin lacune și ambiguități care au dus la o aplicare inconsecventă. Acestea includ dispozițiile privind finanțarea campaniei electorale, soluționarea litigiilor electorale și procesul de verificare a semnăturilor de către CEC. O serie de recomandări anterioare ale BIDD0 rămân neabordate, inclusiv cele legate de transparența și eficacitatea supravegherii finanțării campaniei electorale, reglementarea insuficientă a reclamațiilor și contestațiilor post-electorale, interzicerea utilizării simbolurilor de stat și a celor străine și implicarea cetățenilor străini în campanie, privind extinderea cerințelor de transparență a proprietății mass-media asupra media online și presei scrise, și cu privire la cerința de reședință și competență lingvistică a candidaților.

Administrarea alegerilor

Alegerile prezidențiale au fost gestionate de o structură administrativă de trei niveluri, care cuprinde CEC, 36 de Consilii Electorale de Circumscripție (CEdC) și 2,004 de Birouri Electorale ale Secțiilor de Votare (BESV) în țară și 139 de BESV-uri în străinătate.⁵ CEC este un organ electoral permanent format din 9 membri, în timp ce CEdC-ele și BESV-urile sunt numite pentru fiecare alegeri.⁶

² Aceste legi includ Legea din 2007 privind partidele politice, Legea din 2008 cu privire la întruniri, Codul audiovizualului din 2018, Codul penal din 2002, Codul administrativ din 2018 și Codul contravențional din 2008.

³ În iulie 2020, Parlamentul a adoptat în prima lectură un proiect de lege privind modificarea Codului electoral, a Codului administrativ și a Codului audiovizualului. Într-un [Aviz comun de urgență](#), BIDD0 și Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) au concluzionat că „proiectul include unele îmbunătățiri și abordează mai multe recomandări anterioare ale BIDD0, PACE și ale Comisiei de la Veneția”, dar a menționat, de asemenea, îngrijorările cu privire la procedura de elaborare pripită și transparența procesului.

⁴ La 15 septembrie, CEC a adoptat o circulară de interpretare a regulilor de finanțare a campaniei. La 20 octombrie, CEC a adoptat o decizie ce interzice transportarea persoanelor în timpul alegerilor în vehicule cu o capacitate de peste 8 locuri. În timp ce Codul Electoral conferă dreptul CEC-ului să emită decizii cu privire la organizarea și desfășurarea alegerilor, introducerea de reguli și restricții ce nu sunt cuprinse în lege este în afara competenței sale. Această din urmă decizie CEC nu a fost contestată în instanță.

⁵ Există 37 de raioane administrative. Cu toate acestea, la fel ca anterior, votul nu a avut loc în raioanele Bender și Tiraspol din Transnistria, care nu se află sub controlul constituțional al autorităților. Pentru a administra scrutinul pentru alegătorii înregistrați în aceste două raioane, a fost desemnat un CEdC situat la Chișinău.

⁶ Un membru al CEC este nominalizat de Președinte, iar ceilalți de fracțiunile parlamentare proporțional cu reprezentarea lor. Fiecare CEdC are de la 9 la 11 membri cu câte doi membri desemnați de instanțele locale și de consiliile locale. CEdC au înființat BESV-uri formate din 5 până la 11 membri, inclusiv 3 nominalizați de consiliile locale. Cele cinci partide politice parlamentare și-au desemnat membrii în CEdC și BESV. În caz de lipsă de nominalizări, membrii rămași au fost numiți din Registrul CEC al funcționarilor electorali.

Organele electorale de nivel inferior au fost înființate în termenele legale; cu toate acestea, unele CEEdC au raportat dificultăți în desemnarea personalului electoral și identificarea spațiilor adecvate pentru secțiile de votare (SV) care ar respecta cerințele motivate de pandemia COVID-19.⁷ În timp ce datele de contact ale tuturor BESV-urilor erau disponibile pe pagina web a CEC-ului, MLOA BIDD0 a observat că, în mai multe cazuri, locațiile temporare ale BESV-urilor nu erau afișate și membrii BESV nu erau întotdeauna prezenți în timpul orelor de lucru indicate, împiedicând astfel accesul alegătorilor la BESV.⁸

În general, administrația electorală a gestionat eficient aspectele tehnice ale pregătirilor electorale și a respectat termenele legale. Cu toate acestea, unele pregătiri ale organelor electorale de nivel inferior, cum ar fi distribuția inițială a materialelor electorale și alocarea spațiilor de votare, au fost întârziate.⁹ CEC a organizat ședințe publice regulate, de asemenea transmise online, care au fost anunțate, în mare parte, în prealabil împreună cu agenda planificată. Proiectele de decizie au fost discutate între membrii CEC în timpul ședințelor, iar deciziile adoptate împreună cu procesele-verbale ale ședințelor au fost publicate online în timp util, contribuind la transparență. Majoritatea CEEdC și BESV au primit resurse adecvate și sprijin logistic din partea autorităților locale. Ședințele CEEdC nu au fost în mare parte anunțate în prealabil și doar unele dintre deciziile lor au fost publicate pe pagina web a CEC-ului, ceea ce a limitat accesul publicului la informație. Femeile au avut o reprezentare bună în administrația electorală, cu excepția CEC, care include doar bărbați. Femeile au constituit majoritatea membrilor în CEEdC și BESV; iar 16 din 36 de CEEdC au fost conduse de femei.

În timp ce organele electorale de nivel inferior s-au bucurat de încredere în rândul părților interesate de alegeri în ceea ce privește pregătirea și imparțialitatea lor generală, încrederea în CEC a fost diminuată în urma acuzațiilor de parțialitate în deciziile legate de înregistrarea candidaților, înființarea secțiilor de votare în străinătate și a secțiilor pentru alegătorii din Transnistria, cât și de finanțarea campaniei electorale. Membrii CEC au fost în general de acord cu aceste decizii.

Comisia Națională Extraordinară de Sănătate Publică a emis instrucțiuni cu privire la măsurile preventive împotriva COVID-19 în perioada electorală, inclusiv cu privire la utilizarea echipamentului de protecție, distanțarea socială și pregătiri suplimentare în incinta secțiilor de votare. Pentru a elucida ambiguitățile inițiale, prima instrucțiune a fost modificată cu aproximativ două săptămâni înainte de ziua alegerilor, incluzând proceduri specializate pentru alegătorii cu simptome respiratorii acute.¹⁰ Aceste instrucțiuni au fost completate cu recomandări specifice pentru observatorii internaționali pentru ziua alegerilor. CEC și-a exprimat îngrijorarea cu privire la timpul relativ scurt rămas pentru sensibilizarea alegătorilor cu privire la modificările procedurilor.

⁷ De exemplu, în raioanele Aneni Noi, Cahul, Cantemir, Ialoveni, Leova, Nisporeni, Rezina, Ștefan Vodă, Taraclia și în zona CEEdC 37 pentru SV-le pentru alegătorii transnistreni.

⁸ BESV-urile pentru SV-uri situate în instituțiile de învățământ au trebuit să folosească premise alternative pentru reuniuni înainte de ziua alegerilor. În 21 de raioane din 35 au fost observate premise ale BESV fără personal în timpul programului de lucru, inclusiv BESV pentru alegătorii transnistreni din alte raioane. În Glodeni, Hîncești, Orhei și Ungheni MLOA BIDD0 a observat că locațiile alternative pentru reuniuni nu erau indicate în mod corespunzător. Înainte de ziua alegerilor, alegătorii se pot adresa BESV-urilor pentru a solicita informații, pentru a verifica datele din listele electorale și pentru a solicita actualizări și pentru a solicita certificate pentru drept de vot și votarea cu urna mobilă.

⁹ Observat de MLOA BIDD0 la Chișinău, Cantemir, Cahul, Nisporeni și în zonele cu SV pentru alegătorii din stânga Nistrului (Transnistria).

¹⁰ Prima instrucțiune a fost emisă la 12 august. Potrivit noii instrucțiuni din 13 octombrie, alegătorii cu simptome care au ajuns la SV înainte de ora 15:00 nu ar avea voie să voteze în SV și trebuie să solicite votul cu urna mobilă fără certificatul medical, care în alte circumstanțe este obligator. În cazul în care acești alegători ajung la SV după ora 15:00, li se va permite să voteze în SV, cu respectarea măsurilor stricte de siguranță. Același lucru s-a aplicat și pentru alegătorii din Transnistria și celor fără adresă înregistrată pe tot parcursul zilei alegerilor. Amendamentul prevedea, de asemenea, furnizarea gratuită de măști de protecție pentru toți alegătorii în ziua alegerilor.

Programul de instruire dezvoltat de CEC a cuprins în principal activități de formare online. Tuturor BESV-urilor li s-a cerut să primească instruire online în timp real, cu toate acestea, potrivit CEC, doar aproximativ un sfert din toți membrii BESV au finalizat acest training. Ședințele de instruire în persoană observate de MLOA BIDD0 au fost interactive, informative și, în cea mai mare parte, bine organizate; cu toate acestea, ședințele au inclus doar membri BESV care dețin funcții de conducere, care urmau să-i instruiască suplimentar pe ceilalți membri.

CEC a pregătit o campanie extinsă de informare a alegătorilor cu materiale tipărite și audio-vizuale, axate în principal pe proceduri electorale în țară și în străinătate, prevederi pentru participarea persoanelor cu dizabilități, precum și măsuri preventive împotriva COVID-19. Educația alegătorilor s-a desfășurat în special în mass-media audiovizuală și online, iar materialele au fost disponibile în limba de stat, susținute de interpretarea în limba semnelor și subtitrarea în limba rusă.¹¹ Pentru a facilita accesul persoanelor cu dizabilități la procesul electoral, administrația electorală a dotat SV-urile cu cabine speciale de vot, lupe și buletine de vot tactile; cu toate acestea, unii interlocutori MLOA BIDD0 au subliniat că accesibilitatea fizică în marea majoritate a SV-urilor a rămas nerezolvată.

La 26 septembrie, CEC a decis să deschidă 42 de secții de votare special destinate alegătorilor care locuiesc în localitățile de pe malul stâng al Nistrului (Transnistria).¹² În patru raioane, consiliile locale au refuzat să ofere sediu și să numească membri BESV pentru 10 SV, invocând probleme de sănătate și securitate.¹³ După consultări cu autoritățile locale, CEC a asigurat deschiderea tuturor SV-urilor și a asigurat BESV-urile cu personal din Registrul funcționarilor electorali.

În urma modificărilor din 2019 și 2020, CEC este principala autoritate responsabilă pentru înființarea SV-urilor în străinătate. În cooperare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, la 26 septembrie CEC a înființat 139 de secții de votare în 36 de țări.¹⁴ Mulți interlocutori MLOA BIDD0 și-au exprimat îngrijorarea cu privire la preînregistrarea alegătorilor și lipsa de claritate în implementarea criteriilor, în special în ceea ce privește SV-urile din Federația Rusă.¹⁵ În ceea ce privește restricțiile pandemice COVID-19, un număr de interlocutori MLOA BIDD0 și-au exprimat îngrijorarea cu privire la condițiile de votare în ziua alegerilor din cauza măsurilor de sănătate publică și a restricțiilor privind circulația în unele țări.

¹¹ Unele materiale tipărite erau disponibile și în găgăuză, ucraineană și romani.

¹² Pentru a decide cu privire la localitățile și numărul SV-urilor, Codul electoral impune luarea în considerare a numărului de alegători care au votat la alegerile anterioare, a numărului de alegători preînregistrați și a numărului de alegători din Transnistria în Registrul de stat al alegătorilor. Potrivit CEC, cea mai mare importanță a fost atribuită ultimului criteriu.

¹³ Consiliile locale din Gura Bîcului și Hîrbovăț în raionul Anenii Noi (2 SV-uri și 1 SV respectiv), Hagimus în raionul Căușeni (2 SV), Rezina în raionul Rezina (4 SV) și Răscăieți în raionul Ștefan Vodă (1 SV). Ulterior, instanțele au anulat deciziile consiliilor locale Gura Bîcului, Hagimus și Răscăieți de a refuza alocarea de localuri către SV pentru alegătorii transnistreni.

¹⁴ Codul electoral prevede trei criterii ce trebuie luate în considerare la înființarea secțiilor de votare în străinătate: 1) prezența electorală la ultimele alegeri într-o anumită țară; 2) numărul de alegători care s-au preînregistrat pentru a vota acolo; 3) date despre cetățenii moldoveni care locuiesc într-o țară străină furnizate de Biroul de relații cu diaspora. Toate cele trei criterii au o pondere egală. Conform deciziei CEC, 92 SV-uri vor fi deschise în țările Uniunii Europene (UE), 164 în America de Nord, 17 în Federația Rusă și 14 în alte țări.

¹⁵ Aceste preocupări se referă la un număr crescut de SV-uri ce urmează să fie deschise în Federația Rusă (17 față de 11 în 2019) și un număr semnificativ de preînregistrări ale alegătorilor, în special prin intermediul formularelor pe hârtie, în comparație cu datele privind preînregistrarea și participarea la alegeri în 2019

Înregistrarea alegătorilor

Cetățenii cu vârsta de la 18 ani sau mai mult până în ziua alegerilor sunt eligibili pentru votare, cu excepția cazului în care sunt decăzuți din drepturile de vot printr-o hotărâre judecătorească. De remarcat, în timp ce Codul electoral păstrează prevederile referitoare la această decădere din drepturi, alte legislații în vigoare exclud o astfel de posibilitate.¹⁶ Sistemul de înregistrare a alegătorilor este pasiv. Registrul centralizat de stat al alegătorilor (RSA) este întreținut de CEC, pe baza informațiilor extrase din Registrul de stat al populației, care este actualizat în mod continuu.¹⁷ Alegătorii sunt incluși în lista de bază a alegătorilor în funcție de domiciliul sau reședința lor. Anumite categorii de alegători pot fi adăugate la listele electorale suplimentare în ziua alegerilor sau transferate pe listele electorale pentru votarea cu urna mobilă, la cerere.¹⁸

În general, corectitudinea listei electorale nu a fost pusă la îndoială. Cu toate acestea, un număr de interlocutori MLOA BIDD0 au subliniat problema complexității administrative în obținerea documentației pentru ștergerea alegătorilor decedați, în special pentru cetățenii care locuiesc în străinătate sau în Transnistria. Mai multe părți interesate de alegeri au remarcat îmbunătățiri în identificarea alegătorilor și prevenirea votului multiplu datorită utilizării Sistemului informațional automatizat de stat „Alegeri”.¹⁹

În perioada 12 - 31 octombrie, listele electorale au fost înaintate BESV-urilor pentru control public, iar alegătorii au avut ocazia să solicite modificări și amendamente. MLOA BIDD0 a observat că, în majoritatea cazurilor, listele electorale nu erau afișate în sediile BESV, dar erau disponibile la cerere. Având în vedere accesul limitat la aceste sedii și disponibilitatea limitată a membrilor BESV, posibilitățile de examinare în persoană a listelor electorale au fost reduse. În același timp, listele simplificate de alegători pentru fiecare secție de votare au fost disponibile online pentru controlul din partea publicului larg, iar alegătorii își puteau verifica propriile date printr-o aplicație de pe pagina web a CEC-ului.²⁰ Lista finală de bază a alegătorilor a inclus 2.798.306 de alegători.

¹⁶ În urma reformei din 2017 și în conformitate cu Convenția pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, persoanele cu deficiențe mentale și intelectuale au capacitate juridică deplină, inclusiv drepturi de vot.

¹⁷ La 8 octombrie existau 3,287,140 de alegători în Registrul de stat al alegătorilor, inclusiv 232,631 de alegători fără domiciliu sau reședință și 256,203 de alegători din Transnistria; aceasta din urmă constituie o creștere de aproximativ 26,000 de la alegerile parlamentare din 2019. Potrivit Agenției pentru Servicii Publice, între 1 ianuarie 2019 și 30 septembrie 2020, 8,533 de locuitori transnistreni au dobândit cetățenia moldovenească și 3,234 de cetățeni moldoveni care locuiesc în Transnistria au împlinit vârsta de 18 ani.

¹⁸ Aceștia sunt alegători eligibili care nu sunt incluși în lista alegătorilor, alegători cu certificat pentru drept de vot, alegători fără domiciliu sau reședință înregistrată, alegători care votează în străinătate, alegători din Transnistria și cei din instituțiile medicale și penitenciare. Pe parcursul a două săptămâni înainte de ziua alegerilor și în ziua alegerilor până la ora 15:00, alegătorii pot solicita votarea cu folosirea urnei mobile din motive de sănătate și din alte motive justificate, fiind înregistrați într-o listă electorală separată.

¹⁹ Dezvoltat continuu din 2014 ca sistem informațional de bază pentru gestionarea alegerilor, Sistemul informațional automatizat de stat „Alegeri” (SIASA) conține în prezent 13 module ce acoperă majoritatea aspectelor procesului electoral, inclusiv preînregistrarea alegătorilor, înregistrarea candidaților și gestionarea rapoartelor privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor. În ziua alegerilor, înainte de a primi un buletin de vot, fiecare alegător potențial la orice secție de votare este verificat în baza de date la nivel național pentru a determina dacă ea/el a votat deja. În plus, SIASA servește pentru totalizare și anunțarea rezultatelor preliminare.

²⁰ Aceste liste conțineau doar numele complete ale alegătorilor înregistrați și anul nașterii.

Înregistrarea candidaților

Cetățenii eligibili pentru vot pot candida la funcția de Președinte dacă au cel puțin 40 de ani până în ziua alegerilor, au locuit permanent în țară timp de cel puțin 10 ani și posedă limba de stat.²¹ Cerința perioadei de reședință de 10 ani este contrară angajamentelor OSCE și a altor obligații internaționale și bunelor practici și este nerezonabil de lungă.²² Procedura și criteriile pentru stabilirea competenței lingvistice nu sunt reglementate, iar candidații își declară stăpânirea limbii de stat în documentele de nominalizare.

Candidații la președinție pot fi desemnați de partide politice și blocuri electorale sau pot candida independent. După cum prevede legea, în perioada cuprinsă între 1 septembrie și 1 octombrie, grupurile de inițiativă înregistrate pentru potențialii candidați trebuiau să colecteze minimum 15.000 și maximum 25.000 de semnături de susținere ale alegătorilor.²³ Contrar recomandărilor anterioare BIDDO și bunelor practici internaționale, alegătorii au putut semna doar în sprijinul unui singur candidat.²⁴

Unii interlocutori MLOA BIDDO și-au exprimat îngrijorarea cu privire la aplicarea incoerentă a regulilor pentru verificarea semnăturilor, precum și la transparența acestui proces. În timpul verificării, toate datele alegătorilor care au semnat au fost examinate pe fondul RSA și eventualele nereguli au fost semnalate pentru verificare ulterioară.²⁵ În mod pozitiv, CEC a informat grupurile de inițiativă despre propriile rezultate ale verificării preliminare și le-a oferit posibilitatea de a examina și aborda înscrierile invalidate în timpul ședințelor grupului de lucru al CEC. Procedurile de examinare a rezultatelor verificării de către candidați nu sunt prevăzute de lege și nu au fost reglementate de CEC. În timp ce CEC a permis corectarea erorilor în alte documente de nominalizare, CEC nu a permis acest lucru în listele de semnături, chiar și atunci când înregistrarea candidaților era încă deschisă.

CEC a primit și a examinat documentele de nominalizare în termenul legal. Într-un proces inclusiv, au fost înregistrați opt candidați din nouă candidaturi depuse, inclusiv două femei. Șapte candidați au fost desemnați de partide și blocuri politice: Dorin Chirtoacă (Blocul Electoral UNIREA), Tudor Deliu (Partidul Liberal Democrat), Violeta Ivanov (Partidul Șor), Andrei Năstase (Platforma DA), Maia Sandu (Partidul Acțiune și Solidaritate, PAS), Octavian Țicu (Partidul Unității Naționale) și Renato Usatîi (Partidul Nostru). Președintele în exercițiu, Igor Dodon, s-a înregistrat în calitate de candidat

²¹ Codul electoral stabilește restricții suplimentare, interzicând candidaturile personalului militar în exercițiu, celor condamnați la închisoare sau cu antecedente penale active pentru infracțiuni intenționate și persoanelor private de dreptul de a ocupa funcții de răspundere printr-o hotărâre judecătorească.

²² Punctul 7.5 din [Documentul OSCE de la Copenhaga a.1990](#) afirmă că statele participante trebuie „să respecte dreptul cetățenilor de a candida la funcții politice sau publice, individual sau ca reprezentanți ai partidelor sau organizațiilor politice, fără discriminare”. A se vedea, de asemenea, punctul 15 din [Comentariul general nr.25 al Comitetului ONU pentru Drepturile Omului](#): „Persoanele care, de altfel, sunt eligibile să candideze la alegeri nu ar trebui să fie excluse prin cerințe nerezonabile sau discriminatorii, cum ar fi educația, reședința sau descendența, sau din cauza apartenenței politice.” A se vedea, de asemenea, punctul I.1.1.1c din [Codul de bune practici în materie electorală](#).

²³ Mai mult, este necesar un minim de 600 de semnături de la cel puțin 18 din cele 35 de raioane.

²⁴ Punctul 77 din [Ghidul din 2010 al BIDDO și Comisiei de la Venetia privind reglementarea partidelor politice](#) recomandă ca „pentru a spori pluralismul și libertatea de asociere, legislația nu trebuie să limiteze un cetățean la semnarea unei liste de susținere a unui singur partid. O astfel de limitare este abuzată prea ușor și poate duce la descalificarea părților care, cu bună credință, credeau că îndeplinesc cerințele pentru înregistrare.”

²⁵ Potrivit CEC, chiar și după validarea înscrierilor cu erori minore, listele de colectare a semnăturilor tuturor grupurilor de inițiativă conțineau diverse nereguli, inclusiv înregistrări ale alegătorilor decedați, numere incorecte ale documentelor de identitate, înscrieri duplicate și semnături ale celor care au semnat pentru alt candidat.

independent. O nominalizare a unui candidat a fost respinsă pentru că nu a atins numărul necesar de semnături de susținere.²⁶

Mediul campaniei electorale

Perioada oficială de campanie electorală începe după înregistrarea candidatului, dar nu mai devreme de 30 de zile înainte de ziua alegerilor. Legea prevede, în general, oportunități echitabile pentru concurenții electorali în timpul campaniei. Ca urmare a înregistrării ulterioare, doi candidați și-au putut începe campania electorală abia la trei zile după ceilalți șase candidați. Oportunitățile de campanie ale candidaților au fost sfidate de circulara CEC din 15 septembrie 2020, care restricționa posibilitatea partidelor de a contribui financiar la campania candidaților lor.²⁷

În timpul campaniei electorale, libertățile fundamentale de exprimare și de întrunire au fost în general respectate, iar autoritățile locale și-au respectat obligațiile de a oferi candidaților spațiu pentru postere și locații pentru întruniri.²⁸ În același timp, MLOA BIDD0 a primit rapoarte cu privire la intimidarea de către poliție a susținătorilor candidaților și a alegătorilor.²⁹

Legea impune oficialilor de rang înalt înregistrați în calitate de candidați să își suspende activitățile oficiale.³⁰ Participarea oficialilor de stat la campanie este reglementată, dar punerea sa în aplicare a fost inconsistentă.³¹ În jumătate din evenimentele de campanie electorală observate de MLOA BIDD0 au participat oficiali locali sau naționali.³² Deși Președintele în exercițiu a candidat în calitate de candidat independent, structurile și personalul partidului PSRM au fost observate de către MLOA BIDD0 ca fiind active în campania sa.³³

²⁶ După procesul de verificare, CEC a constatat că grupul de inițiativă în sprijinul domnului Candu a atins numărul necesar de semnături în doar 12 unități administrativ-teritoriale. Contestațiile sale în instanțe nu au avut succes. O cerere ulterioară adresată CEC pentru reexaminarea deciziei sale de asemenea a fost respinsă.

²⁷ Potrivit mai multor candidați, acest lucru le-a limitat posibilitatea de a face campanie în afara lagărelor lor și de a recruta observatori de partid pentru toate SV. Patru candidați au declarat pentru MLOA BIDD0 că interpretarea legii de către CEC a redus drastic fondurile campaniei. Unii candidați s-au bazat pe o interpretare diferită a Codului Electoral și au folosit fonduri de partid pentru campania lor. Doar dl Dodon și dna Sandu au afirmat că vor putea să trimită observatori în toate secțiile de votare, inclusiv în străinătate. A se vedea, de asemenea, secțiunea *Finanțarea campaniei*.

²⁸ În conformitate cu informația oferită MLOA BIDD0 de către Ministerul Afacerilor Interne, între 2 și 30 octombrie au fost înregistrate 120 de incidente electorale, în mare parte, legate de plasarea materialelor de campanie electorală și violarea regulilor de protecție a sănătății publice. Reglementările pandemice COVID-19 au limitat numărul maxim de participanți la ședințele cu alegătorii la 50.

²⁹ Activiștii PAS din Sîngerei, Ungheni și Criuleni s-au plâns că sunt adesea urmăriți de poliție, inclusiv după mitinguri cu fotografierea susținătorilor; acest lucru a fost observat și de MLOA BIDD0 cu privire la susținătorii lui Țicu din Ciorești. Activiștii Partidului Nostru din Glodeni și Rîșcani au raportat MLOA BIDD0 că au primit ordin de la poliție să scoată autocolantele de la geamurile mașinilor.

³⁰ Procedurile de suspendare pentru Președinte și deputați nu sunt prevăzute în lege. Dl Dodon a anunțat că își ia concediu fără plată în perioada campaniei, în timp ce dna Ivanov, deputat, nu a informat despre nici o măsură de suspendare a activităților sale oficiale.

³¹ În timp ce unii interlocutori MLOA BIDD0 au insistat ca oficialii să-și ia concediu dacă susțin un candidat, cei mai mulți au explicat că ar putea face campanie în weekend sau chiar după orele de birou.

³² MLOA BIDD0 a observat 67 de evenimente de campanie electorală ale tuturor candidaților. În conformitate cu MAI, în total au avut loc 1,160 de evenimente ale campaniei electorale cu participarea a 47,553 de persoane, dintre care 494 de evenimente au fost organizate de campania dl Dodon.

³³ MLOA BIDD0 a observat acest lucru la întrunirile cu alegătorii ale dl Dodon pe data de: 6 octombrie în Taraclia și Vulcănești, pe 10 octombrie în Dondușeni și Edineț, pe 11 octombrie în Ceadâr-Lunga și Comrat, pe 15 octombrie în Chișinău și Anenii Noi, pe 22 octombrie în Cimișlia, pe 25 octombrie în Fălești și Sîngerei, pe 27 octombrie în Călărași, pe 28 octombrie în Rîșcani și pe 29 octombrie în Șoldănești.

Campania electorală a fost competitivă, cu mesaje axate, în special, pe probleme socio-economice, cum ar fi seceta din acest an și restricțiile din motivul pandemiei COVID-19, emigrația, corupția și orientări geopolitice.³⁴ Rolul Președintelui a fost un subiect notabil în campanie și unii candidați au făcut promisiuni de campanie ce au depășit prerogativele constituționale ale Președintelui. Acuzațiile cu privire la influența străină au apărut în mod proeminent în campania electorală, uneori umbrind ideile programatice.³⁵ Unele părți interesate de alegeri, inclusiv câțiva candidați, au vociferat îngrijorări referitor la transportarea alegătorilor și cumpărarea voturilor, vizându-i, în special, pe cei care locuiesc în Transnistria.³⁶ În timp ce tonul campaniei a fost uneori dur între concurenți, în mod pozitiv, în perioada campaniei electorale, MLOA BIDD0 nu a observat cazuri de discurs de ură împotriva grupurilor sociale sau minoritare în cadrul evenimentelor campaniei și în mass-media monitorizată. În același timp, MLOA BIDD0 a remarcat cazuri de retorică sexistă din partea unor candidați.³⁷

Întâlnirile și ședințele cu alegătorii au fost o parte importantă a campaniei pentru toți candidații.³⁸ Majoritatea candidaților au făcut și campanii prin agitație din ușă în ușă, distribuirea pliantelor, posterelor, mass-media, precum și intens prin intermediul rețelelor de socializare.³⁹ Dl Dodon a participat la sărbătoarea religioasă de la Chișinău din 14 octombrie, iar demnitățile bisericești ortodoxe au fost observate participând activ la mai multe întruniri în favoarea campaniei sale.⁴⁰ Legislația națională interzice participarea instituțiilor religioase la campania electorală.⁴¹

În evenimentele de campanie observate de MLOA BIDD0, în cazul femeilor candidate, majoritatea vorbitorilor la evenimentele lor de campanie electorală au fost femei, în timp ce patru candidați au făcut campanie electorală fără vorbitori femei.⁴² Materialele campaniei electorale au fost disponibile în limba de stat și în rusă.

Finanțarea campaniei electorale

Cadrul legal pentru finanțarea campaniilor nu este cuprinzător și lasă spațiu pentru interpretări ce duc la o aplicare incoerentă. Campaniile sunt finanțate din surse private și publice. Sprijinul public este oferit prin timpi de antenă gratuită în mass-media audiovizuală, locuri pentru întruniri și posibilitatea de a lua împrumuturi fără dobândă de la bugetul de stat.⁴³ Donațiile private pot proveni de la persoane fizice și juridice.⁴⁴ Punerea în aplicare a cerinței legale care vizează excluderea surselor ilegale de venit pentru

³⁴ Pentru Octavian Țicu și Dorin Chirtoacă, unirea cu România și aderarea la UE a fost un mesaj central al campaniei. În timp ce importanța unor bune relații atât cu Rusia, cât și cu UE, a fost subliniată de majoritatea candidaților, dna Sandu, dl Năstase și dl Deliu au fost percepuți ca favorizând legături mai puternice cu UE, în timp ce dl Dodon și dna Violeta Ivanov au fost asociați cu legături apropiate cu Rusia.

³⁵ Dl Dodon a fost susținut de Vladimir Putin la 22 octombrie. Dna Sandu a fost susținută de Donald Tusk și partidul german CDU la 31 august și, respectiv, la 12 octombrie.

³⁶ MAI a informat MLOA BIDD0 despre faptul că trei cazuri de cumpărare a voturilor sunt în proces de investigare.

³⁷ La 1 octombrie, un candidat într-o apariție publică a folosit expresia „l-a luat sub fustă” descriind acțiunile unei femei candidate. La 23 octombrie, un alt candidat în vlogul său s-a referit la femeile candidate care „nu au copii și nu vor avea niciodată”.

³⁸ Restricțiile legate de pandemia COVID-19 nu au fost întotdeauna respectate. MLOA BIDD0 a observat aproximativ 300-400 de participanți la câteva ședințe cu alegătorii ale Maiei Sandu (la Căușeni, Ștefan Vodă, Ungheni) și până la 1,000 de participanți la două ședințe cu alegătorii ale lui Igor Dodon în Găgăuzia (Vulcănești și Comrat).

³⁹ Dl Năstase, dna Sandu și dl Usatii au folosit cel mai activ publicitatea pe Facebook.

⁴⁰ Observat de MLOA BIDD0 în două ședințe cu alegătorii din Vulcănești și Cișmichioi (Găgăuzia).

⁴¹ Articolul 15 alin.(2) din Legea nr.125 din 2007 privind libertatea de conștiință, de gândire și de religie.

⁴² Doi candidați au avut o prezență limitată de vorbitori de gen feminin la evenimentele de campanie.

⁴³ Împrumutul se poate ridica la 50,000 MDL (1 EUR este aproximativ 19,9 MDL) și ar trebui însușite de concurent proporțional cu numărul de voturi primite. Niciunul dintre candidați nu a luat astfel de împrumuturi.

⁴⁴ Persoanele pot dona până la 6 salarii medii lunare (în total 47,718 MDL); persoane cu venituri din străinătate - până la 3 salarii medii (23,859 lei); persoanele juridice pot dona până la 12 salarii medii (95,436 lei). Donațiile anonime și donațiile de la organizații străine, publice, necomerciale, sindicale, caritabile și religioase sunt interzise.

donățiile din campanie duc în practică la imposibilitatea de a accepta donații de la persoane necunoscute candidaților și partidelor lor.⁴⁵ Donațiile pentru majoritatea campaniilor au fost făcute în numerar de susținătorii de partid.⁴⁶

Plafonul de cheltuieli pentru fondul campaniei electorale al unui candidat este de 0,05% din bugetul de stat pentru anul electoral (18,92 milioane MDL), care a fost percepută de unii interlocutori ai MLOA BIDD0 ca fiind prea înalt. Legea prevede această limită numai pentru donațiile financiare; cu toate acestea, CEC consideră că această limită include și contribuțiile în bunuri, lucrări și servicii. Lipsa reglementării cu privire la evaluarea contribuțiilor în bunuri, lucrări și servicii este un neajuns ce ar putea fi folosit pentru a ocoli limitele de donație existente.⁴⁷

Toate cheltuielile campaniei electorale trebuie efectuate prin intermediul conturilor dedicate campaniei. Din cauza procedurilor penale împotriva liderului partidului Șor, candidata Violeta Ivanov a fost respinsă de bănci și nu a putut deschide un cont în primele trei săptămâni de campanie.

Legea nu prevede limitele contribuțiilor proprii ale candidaților și ale partidelor lor de nominalizare. CEC a adoptat o „circulară” prin care explică că partidele politice sunt obligate să respecte aceleași limite de donație ca și alte persoane juridice, care a fost criticată de câteva partide politice.⁴⁸ CEC a susținut că acest document nu este obligatoriu din punct de vedere juridic, ceea ce a împiedicat în cele din urmă examinarea judiciară a acestui act.⁴⁹ Unii concurenți au respectat această interpretare, în timp ce alții nu, ceea ce a creat incertitudine juridică.⁵⁰

Legea impune concurenților electorali să prezinte rapoarte financiare CEC-ului despre toate tranzacțiile în termen de trei zile de la momentul deschiderii contului și apoi în fiecare săptămână. Candidații care refuză să deschidă un cont nu sunt obligați să prezinte rapoarte decât dacă au donații în bunuri, lucrări și servicii, ceea ce poate compromite transparența și responsabilizarea în finanțarea campaniei electorale. Activitățile de campanie electorală de către părți terți nu sunt reglementate. Rapoartele finale trebuie prezentate cu 48 de ore înainte de ziua alegerilor, ceea ce ridică întrebări cu privire la completitudinea

⁴⁵ Prin lege, donațiile sunt permise numai din resurse financiare provenite din activități de muncă, antreprenoriale, științifice sau creative din partea cetățenilor din Moldova sau din străinătate. CEC impune astfel candidaților să raporteze nu numai identitatea, ci și ocupația și sursa de venit a donatorilor individuali.

⁴⁶ Majoritatea candidaților au remarcat că nu au încercat să atragă noi donatori. Dna Sandu a folosit sistemul financiar electronic Paynet pentru strângerea de fonduri. CEC a informat un alt candidat că acest sistem nu era prevăzut de legislație pentru donațiile de campanie.

⁴⁷ Candidații nu au raportat despre voluntarii campaniei și despre utilizarea birourilor partidelor în toată țara. În [Raportul din 2011 de evaluare a transparenței în Moldova a finanțării partidelor](#), GRECO a recomandat „să se asigure că toate donațiile și serviciile oferite partidelor sau candidaților în bunuri, lucrări și servicii sau în condiții avantajoase să fie corect identificate și înregistrate în totalitate, la valoarea lor de piață”.

⁴⁸ Potrivit CEC, deoarece partidele politice nu au statutul de concurent la alegerile prezidențiale, Codul electoral limitează sprijinul financiar la suma aplicabilă persoanelor juridice.

⁴⁹ Partidul Liberal și Partidul Liberal Democrat au contestat acest document la Curtea de Apel Chișinău (CAC), care a considerat reclamația ca inadmisibilă deoarece nu a afectat interesele subiective ale acestor părți. După ce Curtea Supremă a returnat cazul către CAC, instanța a considerat din nou plângerea inadmisibilă, deoarece „circulara” nu era un document obligatoriu. Hotărârea a fost contestată din nou la Curtea Supremă, care apoi a fost de acord cu CAC și a declarat cauza ca fiind inadmisibilă.

⁵⁰ De exemplu, CEC a constatat că donația PAS către Grupul de inițiativă al dnei Sandu a depășit suma permisă pentru persoanele juridice, dar a decis să nu impună nici o sancțiune, deoarece limita globală a cheltuielilor nu a fost depășită. În perioada campaniei, dna Sandu a primit de la PAS peste 1,5 milioane MDL. Dl Năstase a primit aproximativ 560,000 MDL de la partidul său politic. Punctul 7.6 din [Documentul OSCE de la Copenhaga 1990](#) obligă statele participante să „respecte dreptul persoanelor și grupurilor de a-și stabili, în deplină libertate, propriile lor partide politice sau alte organizații politice și să ofere acestor partide politice și organizații garanțiile juridice necesare pentru a le permite să concureze reciproc pe o bază de tratament egal în fața legii și din partea autorităților”.

lor.⁵¹ Rapoartele, care au inclus cheltuieli detaliate ale campaniei electorale, au fost publicate pe pagina web a CEC-ului în termen de 48 de ore, după cum prevede legea.

CEC este responsabilă pentru supravegherea finanțării campaniei, dar nu are proceduri interne scrise pentru controale de audit, lăsând loc pentru decizii incoerente și părtinitoare. CEC solicită declarații de venit ale donatorilor de la autoritățile fiscale, cu toate acestea, eficacitatea unui astfel de audit este discutabilă.⁵² CEC nu a folosit o soluție IT pentru controale de audit, iar rapoartele au fost examinate manual.⁵³ CEC a examinat rapoartele privind finanțarea campaniei și a adoptat două decizii. Comisia a declarat că nu are instrumente pentru a investiga în mod eficient sursele donațiilor, inclusiv cele în bunuri, lucrări și servicii, și s-a abținut de la evaluarea legalității sprijinului acordat de partidele politice. Eficacitatea supravegherii financiare realizată de CEC a fost diminuată și de resursele și capacitățile sale insuficiente.

Mass-media

Peisajul mediatic este divers. Televiziunea rămâne sursa principală de informații politice, dar rolul mediei online și al rețelelor de socializare ca platforme pentru discurs politic este în creștere.⁵⁴ Mass-media utilizează fie limba de stat, fie limba rusă sau ambele limbi.⁵⁵ Programele de știri sunt adesea însoțite de subtitrări și limbajul semnelor. Presa scrisă își pierde popularitatea și mai este dezavantajată de oportunitățile limitate de acoperire din cauza costurilor ridicate pentru distribuire.⁵⁶

Majoritatea mass-media sunt în proprietate afiliată politic. Mai mult, piața de publicitate este puternic controlată de forțele politice, ceea ce limitează independența și imparțialitatea presei.⁵⁷ În timp ce unele mijloace media se bazează pe subvenții internaționale, abonamente și donații ale cetățenilor, majoritatea sunt sponsorizate direct sau indirect de diferite forțe politice. O astfel de sponsorizare influențează politica lor editorială și provoacă polarizare. Prin urmare, în timp ce peisajul mediatic este pluralist, în general, multe mijloace media nu prezintă o reflectare imparțială echilibrată. Mai mulți interlocutori MLOA BIDDO și-au exprimat îngrijorarea cu privire la accesul limitat la informații de la autorități și registre oficiale, ceea ce are un impact negativ asupra calității jurnalismului.⁵⁸

Codul serviciilor media audiovizuale din 2018 prevede independența editorială, protecția surselor de informații, siguranța jurnaliștilor, dreptul la replică și interzice cenzura. Codul reglementează, de asemenea, radiodifuzorii publici și desemnează Consiliul audiovizualului (CA) ca organism de

⁵¹ Aliniatul 200 din [Ghidul din 2010 al BIDDO și Comisiei de la Veneția privind reglementarea partidelor politice](#) recomandă ca rapoartele să fie transmise în timp util și „nu mai târziu de 30 de zile după alegeri”.

⁵² Absența veniturilor declarate exclude pensionarii din donații. Nu există nici o regulă prescrisă pentru a determina dacă o donație este ilegală. Nu există un mecanism de verificare similar pentru venitul din străinătate. Punctul 24 din [Documentul OSCE de la Copenhaga a.1990](#) afirmă că statele participante trebuie să se asigure că orice restricții privind libertățile fundamentale „nu sunt abuzate și nu sunt aplicate în mod arbitrar, ci în așa fel încât să fie asigurată exercitarea efectivă a acestor drepturi”.

⁵³ Potrivit CEC, Modulul SIASA ce ar trebui să ajute la supravegherea finanțării partidelor și campaniilor nu a fost lansat pentru aceste alegeri, deoarece nu a fost suficient testat și aprobat la timp pentru acest scop.

⁵⁴ Aproximativ 80 de radiodifuzori din peste 100 au mediatizat campania.

⁵⁵ Compania de Radioteleviziune Găgăuzia difuzează în limbile găgăuză și rusă. În plus, radiodifuzorul public național are programe în limba bulgară, romani și ucraineană.

⁵⁶ Există 90 de ziare și 77 de reviste și doi distribuitori de presă scrisă; întreprinderea de stat *Poșta Moldovei* și compania privată *Moldpresa*.

⁵⁷ Cea mai mare parte a pieței publicitare este împărțită între agenții afiliate lui Vladimir Plahotniuc și PSRM.

⁵⁸ Legea privind accesul la informații prevede un termen de până la 15 zile lucrătoare pentru a răspunde solicitării de informații. Registrele oficiale sunt limitate pentru controlul public și oferă doar acces contra plată. Articolul 26 din [Documentul OSCE de la Istanbul din 1999](#) accentuează importanța fluxului liber de informații, precum și a accesului publicului la informații.

reglementare pentru mass-media audiovizuală.⁵⁹ Unele dispoziții legale legate de mass-media necesită o mai mare claritate și o serie de proiecte legislative relevante sunt în așteptare.⁶⁰ Unii interlocutori MLOA BIDD0 au opinat că există o lipsă generală de voință politică pentru îmbunătățirea legislației media.⁶¹

Codul electoral și reglementările CEC prevăd reguli pentru mediatizare în timpul alegerilor. Legislația stipulează condiții echitabile pentru concurenți în mass-media și susține o mediatizare echilibrată. În timpul campaniei, candidaților li s-a oferit timp de antenă gratuit în *orele de vârf* la radiodifuzorii cu acoperire națională (13 canale de televiziune și un radio).⁶² În plus, acestor radiodifuzori li s-a cerut să își organizeze propriile dezbateri în *orele de vârf* sau să retransmită dezbateri live de la radiodifuzorul public național. În timp ce candidații au putut fi reprezentați de împuterniciții lor la dezbateri, unii nu au participat deloc.⁶³ Fiecare candidat a avut și dreptul la până în două minute pe zi de reclame plătite la fiecare radiodifuzor.⁶⁴

În timp ce presa scrisă și online sunt autoreglate prin intermediul Consiliului de presă, CA supraveghează mediatizarea campaniei de către radiodifuzori.⁶⁵ De la începutul campaniei, CA a desfășurat șase ședințe publice. CA a efectuat monitorizarea știrilor de seară ale radiodifuzorilor naționali.⁶⁶ De asemenea, acesta a analizat sesizările privind conținutul altor radiodifuzori și mai mult decât programele de știri din mass-media monitorizată.⁶⁷ Eficacitatea raportării la două săptămâni pentru soluționarea la timp a potențialelor încălcări este discutabilă.⁶⁸ Reacția CA la încălcări a fost inconsistentă, lăsând unele nereguli nerezolvate, aplicând în același timp sancțiuni stricte pentru alte încălcări.⁶⁹

⁵⁹ Consiliul Audiovizualului (CA) este responsabil de supravegherea respectării prevederilor Codului Serviciilor Media Audiovizuale și a Codului electoral și de sancționarea încălcărilor. Cei nouă membri ai săi sunt propuși de Parlament, Președinte, Guvern și societatea civilă, iar Parlamentul aprobă componența.

⁶⁰ În 2018, un proiect de lege privind publicitatea care definește publicitatea politică a fost adoptat în prima lectură în Parlament, dar examinarea sa ulterioară este în așteptare. Conform noii legi a organizațiilor necomerciale, în timpul campaniei electorale, un ONG nu poate oferi servicii concurenților. Referindu-se la această lege, CA a informat TV8, fondat de un ONG, că nu poate oferi sloturi contra plată candidaților. Această decizie a fost anulată la 9 octombrie după ce Curtea Constituțională a hotărât în favoarea organizațiilor necomerciale.

⁶¹ Proiecte și modificări la alte câteva legi, inclusiv Legea privind accesul la informație, au fost respinse sau examinarea lor este în așteptare.

⁶² Cinci minute în primele șapte zile ale campaniei la televizor și 10 minute la radio, precum și un minut pe zi pentru publicitate. În ultimele două săptămâni ale perioadei campaniei, canalul național de televiziune publică Moldova 1 a găzduit două runde de dezbateri în cooperare cu un ONG național de observare. Cel puțin încă trei canale de televiziune private cu acoperire națională și-au organizat propriile dezbateri.

⁶³ Nici dl Dodon, nici împuterniciții săi nu au participat la vreo dezbateri. În unele dezbateri a fost prezent un singur participant. Reprezentanții societății civile au îndemnat candidații să participe la dezbaterile electorale pentru a oferi informații alegătorilor.

⁶⁴ Toți candidații, cu excepția dl Țicu, au ales să plătească pentru timp de antenă pe canalele de televiziune monitorizate. Chiar dacă CA a opinat că radiodifuzorul public nu va fi plătit sloturi în timpul campaniei, a fost aprobat un preț de 900 Euro pe minut pentru Moldova 1, care a fost perceput ca fiind ridicat de unii interlocutori BIDD0 MLOA.

⁶⁵ Săptămânal, toți radiodifuzorii care mediatizează campania ar trebui să trimită rapoarte despre timpul de antenă gratuit și plătit către CA și CEC. Un singur raport a fost aprobat de CA și publicat pe pagina sa web.

⁶⁶ Primul raport cu rezultatele monitorizării mass-media CA din 2-15 octombrie a fost prezentat într-o ședință publică din 22 octombrie, cel de-al doilea raport va fi emis în termen de o săptămână după ziua alegerilor. Nu există nici o prevedere care să impună publicarea rapoartelor AC.

⁶⁷ Potrivit CA, acesta a primit șapte notificări legate de campanie de la organizațiile societății civile.

⁶⁸ Pe baza constatărilor proprii monitorizării mass-media, CA aplică sancțiuni treptate în cazul încălcărilor recurente ale aceluși reguli, începând cu un avertisment public și urmat de amenzi. Având în vedere durata campaniei, este posibil ca sancțiunile să nu fie suficiente de descurajante. Mai mult, o ședință publică de prezentare a raportului are loc în termen de o săptămână de la publicarea raportului, prin urmare, CA nu poate aborda încălcările în cadrul campaniei în timp util.

⁶⁹ În conformitate cu monitorizarea CA, în cadrul un număr de radiodifuzori, unii candidați au beneficiat de o mediatizare mai mare și „evident pozitivă”, care a fost considerată de CA ”în limitele normalității”. La 26 octombrie, în baza unei reclamații, CA a amendat TV8 cu 7.000 MDL pentru o încălcare de prima dată.

Monitorizarea mass-media de către MLOA BIDDO, care a început cu o lună înainte de ziua alegerilor, a arătat că, în general, majoritatea programelor de știri ale mass-media monitorizate a prezentat diverse informații despre candidați într-un mod echilibrat și imparțial.⁷⁰ Diverse programe politice, interviuri și dezbateri televizate au contribuit la capacitatea alegătorilor de a face o alegere în cunoștință de cauză. În știrile și actualitățile tuturor canalelor monitorizate, cu excepția a două canale, dl Dodon a fost cel mai mult mediatizat, urmat de dna Sandu.⁷¹ Campaniile dl Țicu și dl. Deliu au fost cel mai puțin mediatizate în mass-media monitorizate.⁷² În programele de știri din perioada campaniei, *Moldova 1* a oferit tuturor candidaților o mediatizare relativ egală, predominant pe un ton neutru. Un model similar este observat în francizele ziarelor rusești *Argumenty i Fakty* și *Komsomolskaya Pravda*, care au cel mai mare tiraj în țară.⁷³ Media online monitorizate au reflectat toți candidații într-un mod echilibrat și imparțial.

Reclamații și contestații

Soluționarea litigiilor electorale este reglementată în principal de Codul Electoral și Codul Administrativ. În timp ce există, în general, toate regulile necesare, mai mulți interlocutori MLOA BIDDO au opinat că complexitatea acestora subminează accesibilitatea soluționării litigiilor pentru participanții la alegeri.

Conform Codului Electoral, alegătorii și candidații pot contesta acțiuni, inacțiuni și decizii ale organelor electorale, ale altor candidați și ale mass-media.⁷⁴ Reclamațiile trebuie depuse la organul electoral sau la o instanță în termen de trei zile și soluționate în termen de cinci zile, dar nu mai târziu de ziua alegerilor.⁷⁵ Cu toate acestea, nu sunt prescrise termenele limită pentru ca CEC să soluționeze reclamațiile privind finanțarea campaniei și reclamațiile formulate după ziua alegerilor.⁷⁶ Deciziile organelor electorale trebuie să fie contestate mai întâi la organul de nivel superior și apoi la instanță. Plângerile privind mediatizarea campaniei în mass-media audiovizuale sunt depuse la CA, ale cărui decizii pot fi atacate în instanță. Reclamațiile împotriva presei scrise și a candidaților pot fi depuse direct în instanță. Există oportunități limitate de a contesta rezultatele alegerilor.⁷⁷

⁷⁰ La 1 octombrie, MLOA BIDDO a lansat monitorizarea mediatizării în *ora de vârf* pe *Moldova 1* (televiziune publică națională), Jurnal TV, NTV, Prime TV, Pro TV și TV8; precum și ziare: *Argumenty i Fakty*, *Gazeta de Chișinău*, *Komsomolskaya Pravda*, *Moldova Suverană* și *Ziarul de Gardă*; și a comunicatelor politice în media online: esp.md, newsmaker.md, nokta.md și unimedia.info.

⁷¹ Dl Dodon și dna Sandu au fost mediatizați, în mare parte, într-o tonalitate neutră la *Moldova 1* cu 19 și 15 %, la *Prime TV* cu 26 și 18 %, la *Pro TV* cu 24 și 14 % și la *TV8* cu 26 și 32 % respectiv. La Jurnal TV, dl Dodon a avut o mediatizare de 56 %, în mare parte, într-o tonalitate negativă, iar dna Sandu a avut o mediatizare de 5 %, în mare parte, într-o tonalitate neutră. La NTV, dl Dodon a avut o reflectare mediatică de 34 %, în mare parte, într-o tonalitate pozitivă, iar dna Sandu, 35 %, în mare parte, într-o tonalitate negativă. Plus TONALITATEA

⁷² Pentru toți ceilalți candidați, tonul mediatizării a fost, în mare parte, neutru, iar dl Deliu a beneficiat de între 2 și 8 % de mediatizare la toate canalele, dl Țicu între 3 și 11 %, dna Ivanov între 5 și 16 %, dl Năstase între 6 și 13 %, dl Chirtoacă între 3 și 15 % și dl Usatii între 3 și 12 %.

⁷³ *Argumenty i Fakty* și *Komsomolskaya Pravda* au prezentat o mediatizare de 48 și de 51 % respectiv, în mare parte, pozitivă pentru dl Dodon, precum și o mediatizare, în mare parte, negativă, de 33 și 38 % respectiv pentru dna Sandu.

⁷⁴ Contestațiile împotriva hotărârilor electorale ale organelor administrative în fața instanțelor judecătorești sunt soluționate în temeiul dispozițiilor Codului administrativ. Pentru ca contestațiile să fie considerate admisibile, Codul administrativ presupune încălcarea unui drept al reclamantului.

⁷⁵ Plângerile împotriva BESV și CEdC trebuie examinate în termen de trei zile. Contestațiile împotriva hotărârilor instanțelor trebuie depuse în termen de o zi și hotărâte de instanțele de apel în termen de trei zile. Reclamațiile depuse în ziua alegerilor trebuie examinate în aceeași zi.

⁷⁶ Termenul general de 30 de zile este prevăzut de Codul administrativ.

⁷⁷ Este posibil să fie contestate protocoalele privind rezultatele votării ale BESV și CER, totuși nu este posibil să se conteste rezultatele alegerilor finale, deoarece acestea nu sunt adoptate de CEC, ci proclamate de Curtea Constituțională. Aliniatul II.3.3.f din [Codul de bune practici în materie electorală](#) afirmă că „toți candidații și toți alegătorii înregistrați în circumscripția în cauză trebuie să aibă dreptul la contestație. Un cvorum rezonabil poate fi impus pentru contestațiile alegătorilor cu privire la rezultatele alegerilor.”

Reclamațiile și contestațiile au fost examinate de CEC și instanțe într-un mod deschis și transparent, în general, în termenele legale, iar hotărârile au fost publicate prompt online.⁷⁸ CEC a primit puține reclamații în perioada campaniei. Circa 12 contestații au fost depuse împotriva actelor CEC la Curtea de Apel Chișinău (CAC), care le-a declarat toate ca inadmisibile, cu excepția a două contestații.⁷⁹ Curtea Supremă a examinat 10 recursuri împotriva deciziilor CAC și le-a menținut pe toate aceste decizii în toate cazurile, cu excepția a trei cazuri.⁸⁰

În contradicție cu bunele practici internaționale, la deciderea cu privire la admisibilitatea contestațiilor, instanțele, uneori, au interpretat foarte restrâns interesul legal al reclamantului.⁸¹ De asemenea, nu există nici o posibilitate legală de a formula reclamații în interes public.⁸² Contestațiile depuse direct în instanțele de judecată împotriva candidaților cu privire la încălcările legate de campanie au fost considerate inadmisibile, deoarece nu au fost examinate mai întâi de o autoritate administrativă.⁸³ Astfel de lacune juridice, coroborate cu abordarea formalistă a instanțelor în materie de admisibilitate, au subminat accesul la remedii efective în litigiile electorale.

Observatori electorali

Codul electoral oferă acces observatorilor la întregul proces electoral atât în țară, cât și în străinătate, oferindu-le drepturi extinse, inclusiv dreptul de a participa la ședințele organelor electorale de toate nivelurile, de a solicita documente și de a notifica organele electorale despre nereguli. În termenul stabilit de până la 24 octombrie, organizațiile societății civile și organizațiile internaționale au putut să-și acrediteze un număr nelimitat de observatori. Autoritățile, inclusiv CEC, au facilitat oportunități nerestricționate de intrare și observare pentru observatorii internaționali în pofida pandemiei COVID-19. În total, CEC a acreditat peste 1,800 de observatori naționali, inclusiv aproximativ 230 pentru BESV-uri în străinătate și peste 300 de observatori internaționali. Acreditarea incluzivă a observatorilor a contribuit la transparența procesului electoral.⁸⁴

⁷⁸ De asemenea, CEC a primit în mod regulat scrisori și cereri care au fost postate online împreună cu răspunsurile, contribuind la transparență.

⁷⁹ CAC a admis și a examinat contestația unui potențial candidat respins, Adrian Candu, și a dl Țicu cu privire la o presupusă utilizare abuzivă a resurselor administrative. Ambele contestații au fost declarate ca fiind nefondate. Motivele pe care CAC le-a înaintat pentru inadmisibilitate pe alte cauze au inclus nerespectarea termenului legal, contestarea unui document fără caracter obligatoriu și absența încălcării drepturilor prin actul administrativ atacat.

⁸⁰ Curtea Supremă a reîntors la CAC pentru o nouă examinare contestația împotriva „circularei” CEC cu privire la finanțarea campaniei electorale, contestația Blocului Electoral UNIREA și a Partidului Liberal care au contestat deschiderea de către CEC a 9 secții de votare în clădirea Ambasadei din Moscova și contestația dlui Năstase împotriva deciziei CEC de a înființa secții de votare pentru alegătorii din Transnistria. În plus, CAC a considerat că contestația dlui Năstase nu este justificată, în timp ce celelalte două contestații au fost din nou constatate ca inadmisibile.

⁸¹ S-a considerat că partidelor politice le lipsește interesul legal în reclamații, deoarece ele nu au fost concurenți la alegerile prezidențiale. Cel puțin în două contestații, hotărârile CAC privind inadmisibilitatea bazată pe absența unui interes legal în cazul partidelor politice au fost anulate de Curtea Supremă. Aliniatul II.3.3.b din [Codul de bune practici în materie electorală](#) afirmă că „procedura trebuie să fie simplă și lipsită de formalism, în special în ceea ce privește admisibilitatea contestațiilor”.

⁸² Observatorii pot depune reclamații doar în calitate de alegători, ceea ce nu le permite utilizarea căii de atac pentru încălcări.

⁸³ Codul administrativ prevede o examinare administrativă înainte ca o contestație să poată fi depusă în instanță. Reclamația dlui Țicu împotriva dlui Dodon cu privire la utilizarea resurselor administrative a fost considerată inadmisibilă de către o instanță teritorială din cauza absenței unei decizii administrative prealabile la acest subiect. CEC a refuzat inițial reclamația, deoarece Codul electoral prevede că astfel de reclamații ar trebui să fie depuse direct în instanță, dar apoi a admis-o după ce dl Țicu a parcurs toate căile judiciare de atac.

⁸⁴ Organizațiile societății civile asociate în Coaliția civilă pentru alegeri libere și corecte au desfășurat activități de observare pe termen lung, inclusiv evaluarea pregătirilor electorale și participarea persoanelor cu dizabilități, monitorizarea mass-media, precum și observarea în ziua alegerilor. Ei au publicat mai multe rapoarte de observare înainte de ziua alegerilor.

Ziua alegerilor

MLOA BIDDO nu a observat procedurile din ziua alegerilor într-o manieră sistematică sau cuprinzătoare. Membrii misiunii au vizitat un număr limitat de secții de votare în 31 de raioane, inclusiv câteva secții de votare pentru alegătorii cu domiciliul în Transnistria.

La secțiile de votare vizitate de MLOA BIDDO, votarea a fost, în general, bine organizată. Procedurile de votare, inclusiv cele pentru identificarea alegătorilor, au fost respectate, dar secretul votului a fost, uneori, compromis din cauza amenajării secțiilor de votare și pentru că unii alegători nu au pliat buletinele de vot înainte de a le plasa în urna de vot. În câteva secții de votare observate, spațiul limitat a contribuit la formarea de cozi mai lungi și la supraaglomerare. Conformarea cu măsurile de sănătate publică a variat, unele BESV-uri neasigurând pe deplin distanțarea socială și utilizarea echipamentului individual de protecție. Doar unele din secțiile de votare vizitate au oferit accesul neasistat pentru alegătorii cu dezabilități, în conformitate cu standardele internaționale.⁸⁵

În toate secțiile de votare vizitate au fost prezenți observatori, aceasta contribuind la transparența procesului. În același timp, observatorii au fost văzuți ducând ocazional evidența alegătorilor și înregistrând vehiculele din afara secțiilor de votare, ceea ce poate indica o influență nejustificată asupra alegătorilor. Acuzațiile pe scară largă cu referire la cumpărarea voturilor și transportarea organizată a alegătorilor amplificate de către susținători și de unii candidați au dus la blocarea drumurilor și la tensiuni care au influențat libertatea de circulație a alegătorilor și accesul la secțiile de votare în unele regiuni.

În secțiile de votare observate de către MLOA BIDDO, numărarea voturilor a fost calmă și eficientă. Voturile au fost numărate cu precizie, dar unele BESV-uri au omis unii pași procedurali importanți, ca de exemplu determinarea numărului de alegători care au primit buletine de vot înainte de deschiderea urnelor de vot și afișarea buletinelor de vot tuturor pentru determinarea validității acestora. În nouă din CEDC-uri observate de către MLOA BIDDO, totalizarea voturilor a fost bine organizată, cu toate acestea, uneori, a fost semnalată supraaglomerarea, încălcând protocoalele de sănătate și limitând posibilitățile de observare.

CEC a publicat prezența la vot pe pagina sa web pe parcursul zilei și a ținut cinci conferințe de presă privind procesul de votare și incidente. Prezența la vot anunțată a fost de 42,76%. Rezultatele preliminare, sintetizate pe raioane, au fost publicate pe pagina web a CEC-ului imediat după finisarea numărării voturilor în secțiile de votare, sporind transparența. Mai mulți candidați au anunțat public că au depus zeci de plângeri cu privire la neregularitățile și incidentele din ziua alegerilor.

***Versiunea în limba engleză a acestui raport este singurul document oficial.
Traducerile neoficiale sunt disponibile în limbile de stat și rusă.***

⁸⁵ Articolul 29, punctul (a), litera i. al CDPD prevede următoarele: “părțile trebuie să garanteze persoanelor cu dizabilități drepturile politice și posibilitatea de a se bucura de acestea în mod egal cu ceilalți, și se angajează... Asigurarea faptului că procedurile de votare, facilitățile și materialele sunt adecvate, accesibile și ușor de înțeles și de utilizat.”

INFORMAȚII DESPRE MISIUNE ȘI MULȚUMIRI

Chișinău, 2 noiembrie 2020 - Prezenta declarație a constatărilor și concluziilor preliminare prezintă o evaluare a alegerilor în ceea ce privește angajamentele OSCE și alte obligațiuni și standarde internaționale pentru alegeri democratice, precum și a legislației naționale.

MLOA BIDDO include 10 experți în capitală și 22 de observatori pe termen lung plasați în toată țara. În conformitate cu metodologia BIDDO, în ziua alegerilor, membrii misiunii au vizitat un număr limitat de secții de votare din 31 de raioane și în capitală, dar nu a existat nici o observare sistematică a deschiderii, votării, numărării și totalizării rezultatelor.

MLOA BIDDO dorește să mulțumească Comisiei Electorale Centrale pentru invitația de a observa alegerile și Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene pentru asistență. MLOA BIDDO își exprimă aprecierea și altor instituții, candidaților, partidelor politice, mass-media și organizațiilor societății civile, precum și Misiunii OSCE în Republica Moldova și reprezentanților comunității internaționale pentru cooperarea lor.

Pentru informații suplimentare, vă rugăm să-i contactați:

- Corien Jonker, Șefa MLOA BIDDO, la Chișinău (+373 22 023 370);
- Katya Andrusz, Purtătoarea de cuvânt a BIDDO (+48 609 522 266) sau
- Oleksii Lychkovakh, Consilier electoral al BIDDO, la Varșovia (+48 601 820 410).

Adresa MLOA BIDDO:

Str. Alexandr Pușkin, 32.

Chișinău, MD-2012

Tel: +373 220 23370;

e-mail: office@odihr.md